Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2025–2026

Aanhangsel van de Handelingen

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2971

Vragen van het lid **Maes** (VVD) aan de Minister van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking over *activistische ngo's* (ingezonden 20 augustus 2026).

Antwoord van Minister **Sjoerdsma** (Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking) (ontvangen 8 september 2026).

Vraag 1
Kunt u bevestigen dat het maatschappelijke middenveld in Nederland voor een substantieel deel van haar inkomsten afhankelijk is van de Nederlandse overheid, waaronder tientallen miljoenen via subsidiekaders zoals Power of Voices?

Antwoord 1
De afhankelijkheid van overheidsfinanciering is per organisatie verschillend. Dergelijke gegevens zijn over het algemeen te vinden in de financiële jaarverslagen van ngo's die worden gepubliceerd. Het Ministerie van Buitenlandse Zaken (BZ) schatte in 2024 op basis van deze gegevens dat een meerderheid van de Nederlandse ngo's die subsidie ontvingen uit het beleidskader Versterking Maatschappelijk Middenveld, waaronder het programma Power of Voices, voor minder dan de helft van hun inkomsten afhankelijk was van middelen van BZ.
In het nieuwe beleidskader voor samenwerking met maatschappelijke organisaties in ontwikkelingssamenwerking, genaamd Focus, beoogt het kabinet de onafhankelijkheid van maatschappelijke organisaties van overheidsfinanciering verder te stimuleren. Zo is er een vereiste dat organisaties minstens 25% van hun totale inkomsten van anderen dan het Ministerie van Buitenlandse Zaken (BZ) moeten ontvangen. De mate van financiële onafhankelijkheid van BZ bepaalt ook hoeveel middelen organisaties maximaal kunnen ontvangen uit dit kader.

Vraag 2
Hoe kijkt u naar de situatie dat de overheid organisaties financiert die diezelfde overheid vervolgens regelmatig voor de rechter dagen en publiekscampagnes tegen bewindspersonen opzetten? Bent u het eens dat het onwenselijk is dat de overheid op deze schaal organisaties financiert die zich tegelijkertijd opstellen als ware zij politieke oppositie?

ah-tk-20252026-2971
ISSN 0921 - 7398
's-Gravenhage 2026

Antwoord 2
Het kabinet vindt het belangrijk dat maatschappelijke organisaties zich kritisch kunnen uitlaten over het Nederlandse beleid, ook wanneer zij financiering ontvangen van de overheid voor specifieke activiteiten. Tegenspraak is een fundamenteel onderdeel van een gezonde democratische samenleving. Zoals ook opgenomen in het coalitieakkoord heeft het maatschappelijk middenveld een belangrijke rol tussen regering en alle inwoners van Nederland en tussen regering en het bedrijfsleven.[1] Binnenkort zal het kabinet in de kabinetsreactie op het rapport van het College voor de Rechten van de Mens over de maatschappelijke ruimte verder ingaan op dit onderwerp.[2]
Uit de BHOS-middelen wordt de pleitbezorgingsrol van het maatschappelijk middenveld dan ook gefinancierd, ook binnen Nederland, zolang dit ten goede komt van de ontwikkelingsdoelen in lage- en middeninkomenslanden. Een subsidieontvanger mag de subsidie niet gebruiken voor andere activiteiten dan waarvoor de subsidie is verstrekt. Dat betekent dat activiteiten, inclusief pleitbezorgingsactiviteiten die door het ministerie worden gefinancierd, moeten passen binnen de doelen zoals vastgelegd in de Subsidieregeling Buitenlandse Zaken 2006.[3] Het ministerie heeft geen zeggenschap over activiteiten van organisaties die niet door het ministerie worden gesubsidieerd.

Vraag 3
Hoe beoordeelt u het verweer van ngo's dat dergelijke binnenlandse campagnes bekostigd worden uit private middelen?

Antwoord 3
Zie antwoord op vraag 2.

Vraag 4
Deelt u de mening dat de publieke perceptie van ontwikkelingssamenwerking onlosmakelijk verbonden is met het gedrag en de profilering van ngo's die deze programma's met overheidsgeld uitvoeren? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 4
De publieke perceptie van ontwikkelingssamenwerking is van vele factoren afhankelijk. Mogelijk speelt het gedrag van ngo's hier een rol in, zowel positief als negatief. Uit onderzoek van Ipsos I&O blijkt dat in 2025 50% van de ondervraagde Nederlanders ontwikkelingssamenwerking redelijk tot heel belangrijk vindt.[4] Van diezelfde groep gaf 60% aan humanitaire hulp redelijk tot heel belangrijk te vinden. Beide cijfers zijn een stijging ten opzichte van de voorgaande jaren.

Vraag 5
Erkent u het risico dat het maatschappelijk draagvlak voor daadwerkelijke armoedebestrijding en humanitaire hulp afneemt, wanneer gesubsidieerde organisaties zich opwerpen als partijdige en activistische spelers in nationale politieke kwesties? Wat betekent dit naar uw mening voor het werk waar zij voor zijn opgericht, zoals het bestrijden van armoede en onrecht in zuidelijke landen?

Antwoord 5
Zie antwoord op vraag 4. Maatschappelijke organisaties en hun achterban gaan zelf over de doelen die zij nastreven en de manier waarop zij dit doen.

Vraag 6
Bent u het eens dat een meer politiek neutrale opstelling van door de overheid gefinancierde organisaties wenselijk is, niet alleen vanuit een democratisch principe, maar juist ook om een bestendig publiek vertrouwen in de ontwikkelingssector en het bijbehorende draagvlak te behouden?

---

[1] Coalitieakkoord 2026–2030, «Aan de slag: Bouwen aan een beter Nederland».
[2] College voor de Rechten van de Mens, «Tegenspraak onder druk» (2025).
[3] Subsidieregeling Ministerie van Buitenlandse Zaken 2006: https://wetten.overheid.nl/BWBR0019366/2025-07-24.
[4] Ontwikkelingssamenwerking krijgt geen prioriteit, wel iets vaker belangrijk gevonden, Ipsos I&O, 3 oktober 2025.

Antwoord 6
Zoals ook aangegeven in mijn antwoord op vraag 2, dient er juist vanuit een democratisch principe, ruimte te zijn voor tegenspraak. Maatschappelijke organisaties spelen een belangrijke rol in het laten doorklinken van verschillende stemmen in de maatschappij.

Vraag 7
Bent u bekend met de manier waarop in andere landen wordt omgegaan met de politieke rol van ngo's, zoals in de Verenigde Staten waar een wettelijke scheiding is aangebracht tussen apolitiek humanitair werk en gepolitiseerd activisme?

Antwoord 7
Ja.

Vraag 8
Wat vindt u van het Britse model, waarbij een toezichthouder meekijkt naar de politieke neutraliteit van maatschappelijke organisaties, en waarbij belastingvoordelen in het geding kunnen komen indien een organisatie zich richt op partijpolitiek of gepersonaliseerde campagnes?

Antwoord 8
Zie antwoord op vraag 9.

Vraag 9
Ziet u buitenlandse modellen als voorbeeld voor het subsidiëren van Nederlandse ngo's? Als het antwoord nee is, waarom niet?

Antwoord 9
Nee, ik zie dergelijke buitenlandse modellen niet als voorbeeld. In Nederland verstrekt BZ subsidies op basis van de Algemene wet bestuursrecht en de Kaderwet subsidies Ministerie van Buitenlandse Zaken. Voorwaarden worden gesteld aan de te financieren activiteiten, niet aan de te financieren organisaties. Activiteiten, inclusief pleitbezorgingsactiviteiten, die door het ministerie worden gefinancierd moeten passen binnen de doelen zoals vastgelegd in de Subsidieregeling Buitenlandse Zaken 2006. Uitgesloten van subsidiering zijn activiteiten die zich (mede) richten op bekeringsdrang en activiteiten waarbij sprake is van racisme, stigmatiserende uitingen, antisemitisme of andere vormen van geloofsvervolging of discriminatie die naar maatstaven van Nederlands en/of Europees recht strafbaar en/of verboden zijn.

Vraag 10
Welke mogelijkheden ziet u binnen het nieuwe subsidiekader (2026–2030) om te bevorderen dat organisaties die subsidie krijgen van de Nederlandse overheid zich meer politiek neutraal opstellen, mede om het maatschappelijk draagvlak te beschermen of te vergroten?

Antwoord 10
Zie antwoord op vraag 9 over de basis waarop subsidies worden verstrekt. Deze voorwaarden zijn ook toegepast op de subsidies die zijn of worden verstrekt binnen het nieuwe beleidskader Focus.

Vraag 11
Welke aanvullende instrumenten heeft het kabinet over de volle breedte ter beschikking om te zorgen voor een betere scheiding tussen gesubsidieerd ontwikkelingswerk en binnenlands politiek activisme?

Antwoord 11
Zie antwoord op vraag 2.

Vraag 12
Bent u bereid om opties te verkennen om te voorkomen dat organisaties met een door de overheid gesubsidieerd profiel fungeren als partijdig activistisch platform?

Antwoord 12
Zie antwoord op vraag 2.

Vraag 13
Is uw inschatting dat, wanneer de Nederlandse overheid vaker internationale ngo's zou steunen, het activistische element minder groot zou zijn? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 13
Zoals wordt toegelicht in het antwoord op vraag 2, vindt het kabinet het belangrijk dat maatschappelijke organisaties zich kritisch kunnen uitlaten over het Nederlandse beleid. Dat geldt voor zowel internationale als Nederlandse ngo's ook wanneer zij financiering ontvangen van de overheid voor specifieke activiteiten.

Vraag 14
Kunt u deze vragen afzonderlijk van elkaar en tijdig beantwoorden, voorafgaand aan het debat over de beleidsbrief Buitenlandse Zaken van 9 september?

Antwoord 14
De vragen zijn zo veel als mogelijk afzonderlijk van elkaar beantwoord.